

پرونده‌ای با موضوع شبکه چهار
و برنامه‌های پرمخاطب سال‌های اخیرش

راز اوج گرفتن شبکه فرهیختگان

نگاهی به برنامه‌های خاطره‌انگیز شبکه چهار
به یادماندنی‌ها

6

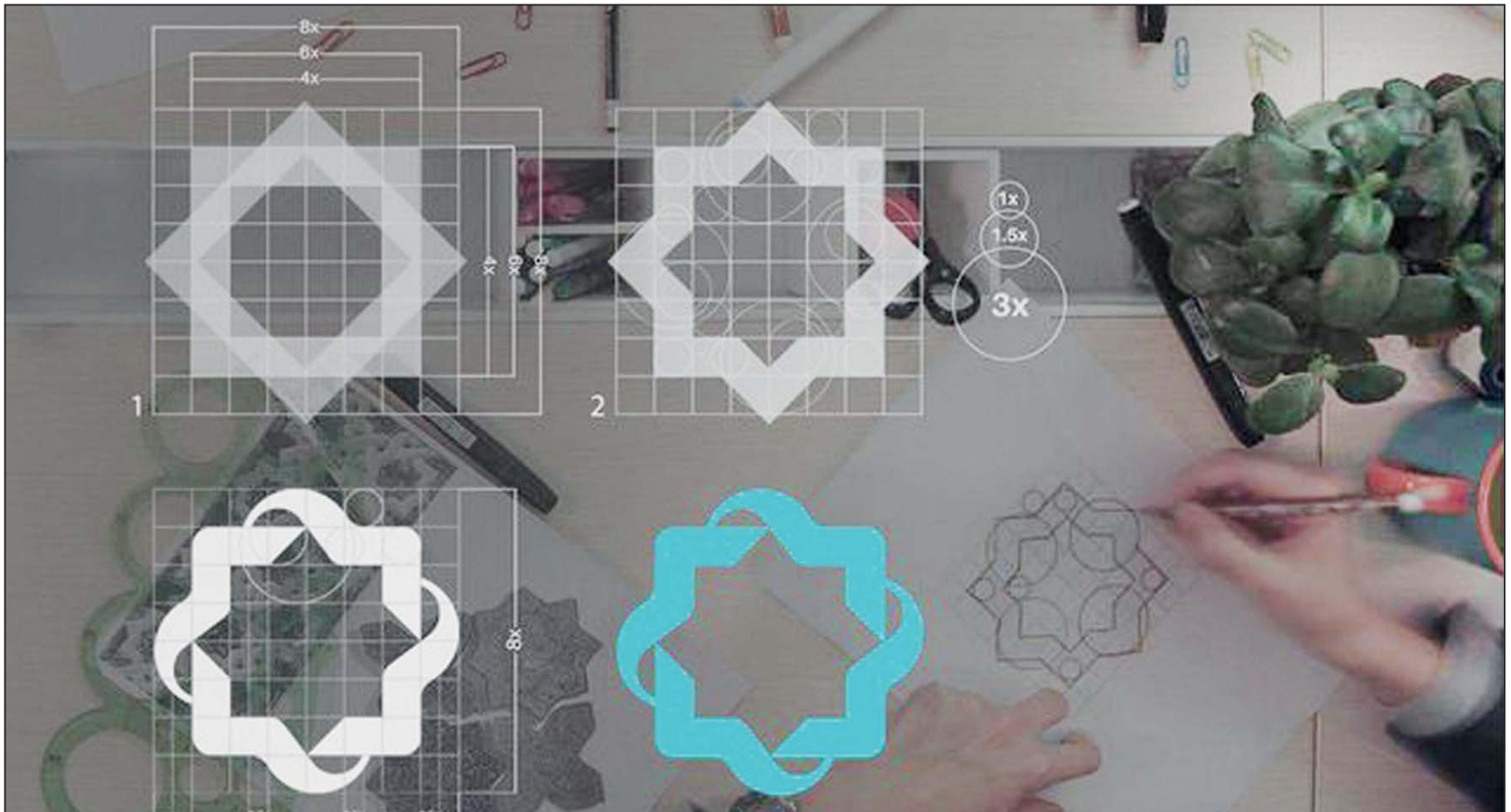
بررسی گزیده‌ای از برنامه‌های شبکه چهارم سیما
چارسوی تلویزیون

4

تازه ترین نشانه های رونق دوباره شبکه چهار، تولید برنامه هایی مانند شوکران و گفت و گو با چهره های مطرح با اندیشه های متنوع، شب های هنر با پرداختن به شاخه های هنری گوناگون، چراغ مطالعه چرخ و... است

چرا شبکه ۴ مهم است؟

هشتگ مخاطب خاص

اگر مروری بر شوخی های فضای مجازی در چند سال اخیر داشته باشید، احتمالاً شوخی هایی را که با شبکه چهار می شود، به خاطر می آورید. جوك هایی که تاکیدشان بر تعداد کم بیننده های این شبکه بوده و دلیل آن تخصصی بودن محتوای برنامه های شبکه چهار است. چیزی که اتفاقاً در یکی دو سال اخیر به نقطه قوت شبکه تبدیل شده و با نوشتن برنامه های تخصصی در فرم و محتوا، حالا می توان گفت که تعداد بینندگان برخی برنامه های شبکه چهار به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. در این گزارش ضمن مروری کلی بر تاریخچه شبکه چهار سیما، به دلایل اهمیت این شبکه می پردازیم.

محمد وفایی
خبرنگار

روشنفکری روی آنتن

از زمان اختراع تلویزیون در اوایل قرن بیستم میلادی، بحث های زیادی درباره مهم ترین کارکردهای این وسیله ارتباط جمعی مطرح بوده، اما چیزی که بیشتر افراد روی آن توافق داشته اند، کارکرد تلویزیون به عنوان ابزار سرگرمی بوده است. در کنار سرگرمی، برخی به رسالت تلویزیون در حوزه خبری و اطلاع رسانی هم تاکید دارند، اما در افکار عمومی کمتر به نقش علمی و آموزشی این رسانه توجه می شود. واقعیت این است که به جز تانك شوهای مفرح، مسابقات تلویزیونی، مجموعه های نمایشی، فیلم های سینمایی، اخبار، مسابقات ورزشی و... که همواره پربیننده ترین برنامه های تلویزیون های مختلف جهان بوده اند، يك نظام رسانه ای درست، علاوه بر مخاطب عام باید به مخاطبان فرهیخته، دانشگاهی و اهل فکر نیز توجه داشته باشد و برای آنها هم محتوا تولید کند. مخاطبانی که اهل مطالعه هستند و بسیاری از برنامه های پرمخاطب تلویزیون از نگاه آنها پیش پا افتاده و سطحی به نظر می رسد. هر محتوایی مخاطب مخصوص به خود را دارد و افراد با نگرش های مختلف و سطح دانش متفاوت با یکدیگر، باید بتوانند برنامه مورد علاقه خود را در تلویزیون بیابند.

شبکه چهار سیما دقیقاً چنین وظیفه ای دارد و هدفگذاری اش جذب بینندگان فرهیخته و اهل مطالعه است. فاصله گرفتن از سرگرمی محض و تولید برنامه های اندیشه محور و پرداختن به علوم انسانی در رسانه ملی سابقه زیادی دارد و در سال های ابتدایی پیروزی انقلاب

اسلامی برنامه هایی با کمترین محدودیت تولید می شد که در آنها به تبیین اندیشه های سیاسی و دینی گوناگون پرداخته می شد و متفکران اسلامی و انقلابی با نمایندگانی از اندیشه های دیگر به مناظرات صریح می نشستند، اما متأسفانه این روند ادامه پیدا نکرد و تولید این نوع برنامه ها کاهش قابل ملاحظه ای یافت و دو شبکه تلویزیون بیشتر به سمت سرگرمی رفتند.

آن ۲۳ سال

سال ۷۵ و سه سال بعد از تولد شبکه سه با رویکرد جوان، شبکه چهار سیما با هدف جذب مخاطبان خاص و با شعار شبکه فرهیختگان راه اندازی شد. گروه های دانش اجتماعی، فرهنگ و اندیشه، سیاسی و ادب و هنر در این شبکه آغاز به کار کردند و در حوزه های تخصصی و با نگاهی به مخاطب روشنفکر، به تولید محتوا پرداختند. اگر گروه اجتماعی شبکه ای دیگر مسابقه تلفنی سرگرم کننده تولید می کرد، گروه اجتماعی شبکه چهار بستری برای حضور جامعه شناسان و دانشمندان علوم اجتماعی روی آنتن تلویزیون فراهم می کرد. یا اگر گروه ادب و هنر شبکه های دیگر اقدام به ساخت سریال های پرمخاطب ۹۰ شبی می کردند شبکه چهار با رویکرد خاصی به هنر می پرداخت. تله تئاتر یکی از قالب های هنری بود که در شبکه چهار رونق فراوانی پیدا کرد و بسیاری از نمایشنامه های مطرح جهان با حضور بازیگران تئاتر و تلویزیون اجرا شد و از این شبکه به نمایش درآمد. هنوز هم گاهگداری تله تئاترهای

قابل توجهی از این شبکه پخش می شود و البته خیلی اوقات تولیدات سال های قبل دوباره روی آنتن می رود. شبکه چهار در این چند دهه نسبت به پخش فیلم های سینمایی هم بی توجه نبوده و مثلاً برنامه سینما ما را با پخش فیلم های تجربی و خاص خارجی در زمان پخش، بیننده فراوانی داشت. برنامه دو قدم مانده به صبح نیز با موضوع فرهنگ و هنر روی آنتن می رفت و با اجرای متفاوت محمد صالح علا و حضور چند مجری-کارشناس به شاخه های گوناگون هنری می پرداخت. شبکه چهار تا قبل از تأسیس شبکه آموزش، در زمینه برنامه های علمی یک تاز بود و به عنوان مثال برادران صفاریان پور در برنامه آسمان شب برای علاقه مندان نجوم برنامه جذابی روی آنتن می بردند. یا در قالب برنامه چهارسوی علم، مستندهای علمی زیادی پخش می شد که البته این روند همچنان ادامه دارد.

چشم ماروشن!

با گذشت چند سال از پخش برنامه های پربیننده از شبکه چهار سیما برخی صاحب نظران معتقد بودند این شبکه نتوانسته به روند خوب قبلی ادامه دهد و از طرفی با افزایش تعداد رقبا داخلی و البته ماهواره ای، با کاهش نسبی بیندگانش روبه رو شده و انگار فرهیختگان و روشنفکران دوباره عطای تماشای شبکه چهار را به لقایش بخشیدند. این دقیقاً دوره ای بود که آن شوخی ها درباره کم بیننده بودن این شبکه در فضای مجازی دست به دست شد. به نظر می رسد در یکی دو سال اخیر پس از طی دوران کم فروغ شبکه دانایی، دوباره موج تازه ای از برنامه های خوب و استاندارد از راه رسیده است. بازگشت دوباره محمد صالح علا با برنامه چشم شب روشن آغاز این روند بود و تازه ترین نشانه های رونق دوباره شبکه چهار، تولید برنامه هایی مانند شوکران و گفت و گو با چهره های مطرح با اندیشه های متنوع، شب های هنر با پرداختن به شاخه های هنری گوناگون، چراغ مطالعه، چرخ و... است. تنها چیزی که ممکن است شبکه چهار را دوباره به سوژه فضای مجازی تبدیل کند، زیاده روی در فرهیختگی (!) است؛ اتفاقی که به عنوان مثال با دعوت حافظ و سعدی به برنامه ویژه این شبکه برای تحویل سال رخ داد! نزدیک شدن به زبانی که هم مورد قبول دانشگاهیان باشد و هم مردم با تحصیلات متوسط بتوانند با آن ارتباط برقرار کنند، می تواند مهم ترین مأموریت شبکه چهار در جذب مخاطب باشد.

انتقال تئاتر تلویزیونی به شبکه چهار با توجه به مأموریت و اهداف این شبکه معقول به نظر می‌رسید، چرا که مدیوم تله‌تئاتر در مقایسه با مدیوم سریال‌های نمایشی تلویزیونی مدیومی به شدت خاص و مورد علاقه طیف ویژه‌ای از علاقه‌مندان فرهیخته‌تر هنر نمایش بود

اخیر کمی کم‌رنگ شده و اهمیت غیرقابل انکار آن در ارتقای سطح فرهنگ نمایشی و حتی فرهنگ عمومی جامعه، لزوم سرمایه‌گذاری و کوشش مجددی برای به اوج بازگرداندن آن را طلب می‌کند.

آسمان شب

یکی از شناخته‌شده‌ترین و باثبات‌ترین برنامه‌های شبکه چهار سیما بود. برنامه‌ای به تهیه‌کنندگی سیاوش صفاریان‌پور و محمد فؤاد که اولین بار در اردیبهشت ۸۰ روی آنتن شبانه این شبکه رفت و به دلیل استقبال فراوان مخاطبان (مخاطبان خاص و علاقه‌مندان نه چندان پرشمار برنامه‌های علمی در قیاس با برنامه‌های عامه‌پسند) تا زمستان سال ۹۵ یعنی برای مدت ۱۵ سال روی آنتن این شبکه باقی ماند، گرچه در طول این بازه زمانی طولانی بنا به علی‌نظیر فراهم کردن موضوعات علمی مورد نیاز برنامه یا ایجاد تنوع در بخش‌های برنامه چند باری شاهد وقفه‌های چند ماهه در پخش آن بودیم، ولی در این فاصله یک دهه و نیمه هیچ‌گاه آسمان شب دوری طولانی مدت از کندانکتور شبانه شبکه فرهیختگان را تجربه نکرد. تمرکز اصلی این برنامه بر موضوعات مرتبط با علم نجوم و مبحث ستاره‌شناسی بود و دست‌اندرکاران برنامه برای ساده کردن مفاهیم پیچیده علمی در حدی که برای مخاطبان علاقه‌مند، ولی غیرمتخصص تلویزیون قابل فهم باشد تلاش تحسین‌آمیزی داشتند. اولین مجری این برنامه علی‌اکبر عبدالرشیدی بود که فیزیک و شیوه بیان و کاریزمای ذاتی‌اش به اجرای چنین برنامه‌هایی راه می‌داد و در فصل‌های بعدی هم چهره‌های متفاوتی از پوریا ناظمی تا حافظ آهی و... به عنوان مجری بخش‌های متنوع برنامه با آسمان شب همکاری کردند که بهترین و ماندگارترین شان خود سیاوش صفاریان‌پور بود که در فصل‌هایی از برنامه تهیه‌کنندگی و اجرا را همزمان به عهده داشت. ظرف دو دهه و اندی که از راه‌اندازی شبکه چهار سیما می‌گذرد هنوز برنامه‌ای متولد نشده که بتواند برای چنین مدت زمانی آن هم بدون افت کیفی و آلوده شدن به عنصر تکرار این چنین پایداری طولانی مدتی داشته باشد. می‌توان امیدوار بود شبکه دوست‌داشتنی مخاطبان خاص تلویزیون که از آغاز تاسیس تاکنون یکی از بهترین و باثبات‌ترین عملکردها را در بین شبکه‌های تلویزیونی داشته و البته بنا به ماهیت علمی محور خود از بسیاری از حواشی دیگر کانال‌های تلویزیونی دور بوده به سیاست ادامه همکاری با صفاریان‌پور و دیگر برنامه‌سازان متفاوت و خوشفکری چون او ادامه دهد.

نگاهی به برنامه‌های خاطره‌انگیز شبکه ۴ سیما

به یادماندنی‌ها

مازیا معاوی
خبرنگار

تاریخ قرن‌ی شدن شبکه چهار تلویزیون که از آن تحت عنوان شبکه دانایی هم نام برده می‌شود زمان زیادی نمانده است، ۲۳ فروردین سال ۷۵ بود که سیما امواج نخستین شبکه تخصصی خود را راهی گیرنده‌های خانگی نمود. شبکه‌ای با هدف جذب مخاطبان خاص تلویزیون که در ابتدا از آن با عنوان شبکه فرهیختگان یاد می‌شد و راه‌اندازی آن مقدمه‌ای بود بر راه‌اندازی سایر شبکه‌های تخصصی سیما نظیر شبکه آموزش، شبکه ورزش، شبکه کودک و... که البته با تاخیری چند ساله یکی یکی از راه رسیدند. در سال‌های آغازین تاسیس این شبکه که هنوز تعداد کانال‌های تلویزیونی محدود بود و بینندگان فرصت بیشتری برای سرزدن هر روزه به تمام شبکه‌ها و تمرکز روی برنامه‌های آنها داشتند طبیعتاً برنامه‌های این شبکه هم بیشتر رصد می‌شد و خاطرات نوستالژیک بیشتری هم از همان سال‌های شبکه چهار به یاد مانده است که در این مطلب به برخی از آنها می‌پردازیم:

تئاتر تلویزیونی (تله‌تئاتر)

اماکنات هر دو شبکه قدیمی‌تر دو و تازه تاسیس چهار توأمان استفاده کرد که به هر حال چنین اتفاقی نیفتاد، اما در طول نزدیک به ۱۵ سال‌ی که از واگذاری تئاتر تلویزیونی به شبکه چهار گذشته تعداد قابل توجهی از نمایشنامه‌های ایرانی و خارجی که پیشتر به علت بودجه و امکانات محدودتر امکان پرداختن به آنها در این مقیاس وجود نداشت، امکان دیده شدن در فرم جذاب تله‌تئاتر را پیدا کردند و یک دوران شکوفایی و رونق بی‌سابقه در این عرصه پدیدار شد. تله‌تئاترهای خاطره‌انگیزی همچون «پسران طلایی» نوشته نیل سایمون و به کارگردانی محمد رحمانیان با هنرمندی دو بازیگر بزرگ عرصه نمایش یعنی مهدی هاشمی و زنده‌یاد احمد آق‌آلو و بده‌بستان‌های هنرمندانه و فراموش‌نشده‌ی این دو بازیگر توانا و نقش‌آفرینان قابل اعتنای دیگری همچون مهتاب نصیرپور و افشین هاشمی که در نیمه دهه ۸۰ ساخته و بارها بازپخش شد. دیگری تله‌تئاتر «خرده جنایت‌های زن

تا پیش از تاسیس شبکه چهار، مسئولیت تولید و پخش تله‌تئاتر منحصراً بر عهده شبکه دوی سیما بود، دومین شبکه قدیمی تلویزیون که اتفاقاً عملکرد خوبی هم در این عرصه داشت و آثار قابل اعتنا و ماندگاری تولید کرد که بعضی از آنها نظیر «تله موش» و «معمای یک قتل» هر دو از ساخته‌های حسن فتحی هنوز هم که هنوز است جزو خاطرات دلنشین علاقه‌مندان مدیوم تله‌تئاتر به حساب می‌آیند. انتقال تئاتر تلویزیونی به شبکه چهار با توجه به مأموریت و اهداف این شبکه معقول به نظر می‌رسید، چرا که مدیوم تله‌تئاتر در مقایسه با مدیوم سریال‌های نمایشی تلویزیونی مدیومی به شدت خاص و مورد علاقه طیف ویژه‌ای از علاقه‌مندان فرهیخته‌تر هنر نمایش بود و نیت بر این بود که با این انتقال، سرمایه‌گذاری و تمرکز بیشتری بر این مقوله انجام شود هر چند می‌شد برای گسترش این گونه ارزشمند نمایشی از توان و

برنامه زاویه از دوازده، برنامه‌ای مهم و استراتژیک محسوب می‌شود. شاید در همه تلویزیون‌های دنیا هنوز قالبی جذاب‌تر از گفت‌وگوهای داغ و زنده میان افراد مختلف شکل نگرفته باشد. این خصوصیتی است که تلویزیون ما جز در بخش‌های خبری از ظرفیت آن بهره‌نبرده است

بررسی گزیده‌ای از برنامه‌های شبکه ۴ سیما

چارسوی تلویزیون

در سال چند سال اخیر شبکه چهارم سیما موفق شده تولیدات خوبی را به مخاطبان خاص و فرهیخته خودش عرضه کند. در این راه مدیران شبکه و برنامه‌سازان دست به کار شدند و توانسته‌اند برنامه‌های جدیدی تولید کنند یا سراغ برنامه‌های قدیمی شبکه رفته‌اند و آنها را با یک بازطراحی جدیدی راهی آنتن کرده‌اند. اکثر قریب به اتفاق برنامه‌های جدید یا نسخه جدید برنامه‌های قدیمی با موفق روبه شدند و به طور کلی شبکه چهار در این امر موفق بوده است. حالا به سراغ این برنامه‌ها می‌رویم تا با آنالیز آن‌ها متوجه شویم که هر برنامه جدید چه نقاط قوتی دارد یا چه تغییراتی کرده و... این شما و این منتخبی از برنامه‌های شبکه چهار که در سال اخیر موفق بوده‌اند.

چرخ

مجری: حافظ آهی

چرخ که این روزها به تهیه‌کنندگی الهه بهبودی در شبکه چهار می‌گردد اولین بار در مهرماه ۹۴ توسط برادران صفاریان پور، اختراع شد و راه افتاد. برنامه‌ای که هدف و مأموریت خود را عرضه آخرین دستاوردهای علوم تجربی، مهندسی و فناوری‌های نوین قرار داده بود و می‌خواست فاصله میان مخاطب عام با علم را کمتر کند. البته با تغییر تیم مدیریتی شبکه چهارم سیما، چرخ هم برای مدتی روی دست انداز افتاد تا این که در فصل ششم بالاخره به سروشکل جدیدی رسید و دوباره دور گرفت. حالا این برنامه شنبه‌ها، یکشنبه‌ها و دوشنبه‌ها ساعت ۱۹ پخش می‌شود تا میزبان نخبگان و اساتید دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور باشد و مخاطب را برای ساعاتی به علوم و فناوری نزدیک‌تر کند.

نقاط قوت: برای شبکه چهار که با دو ویژگی نخبگانی و گفت‌وگومحور بودن برنامه‌هایش شناخته می‌شود، نپرداختن به موضوع علوم تجربی و دعوت نکردن از اساتید و دانشجویان و محققان و نخبگان این حوزه، حتما ضعف بزرگی محسوب می‌شود. خصوصا اگر توجه کنیم که متأسفانه در کشور ما ژورنالیسم علمی به درستی پا نگرفت و نتوانست برای مخاطب تشنه این حوزه آبشخور جذابی فراهم و او را سیراب کند. حالا معلوم می‌شود که صرف وجود برنامه‌ای چون «چرخ» تا چه اندازه برای تلویزیون حیاتی است. اما نقطه قوت این برنامه تنها ضرورت وجودش نیست. تنوع بخش‌ها، مهمان‌هایی که به درستی انتخاب می‌شوند و تاکنون دیده نشده‌اند و موضوعاتی که ناب و بکر هستند، در مجموع چرخ را دیدنی می‌کنند.

شب‌های هنر

مجری: تناتر با اجرای منوچهر اکبرلو، موسیقی با اجرای رضا مهدوی، شعر با اجرای محمود اکرامی فر، روایت با اجرای مسعود دیانی، معماری با اجرای علی فروزانفر، سینما با اجرای امیرحسین ندایی.

ایده شب‌های هنر، با ورود تیم مدیریتی جدید شبکه چهار شکل گرفت. در این برنامه قرار بود مخاطب هرشب از هفته را با صحبت از یکی از شاخه‌های هنری همراه شود و همین اتفاق هم افتاد. به رغم تغییرات و افت و خیزهای این برنامه که در هر شاخه هم مسائل خاص خود را داشته است، حالا می‌شود از يك برنامه هویت‌مند جدید حرف زد که طرح کلی آن با تغییرات جزئی، به سادگی عوض نمی‌شود. با این حال عبور از شاخه هنرهای تجسمی و جادادن به روایت در میان هنرها، نشان می‌دهد که شبکه چهار برای ایجاد تصویری جامع از هنرها در ذهن مخاطب برنامه‌ریزی کرده است. در هر يك از این شب‌ها، تهیه‌کنندگان تلاش می‌کنند که سراغ مسائل اساسی در شاخه مربوطه بروند و آن را با کارشناسان به بحث بگذارند. برخلاف سایر شبکه‌ها شیوه پرداختن به موضوعاتی مثل شعر یا سینما، صرفاً درون‌متنی نیست بلکه شب‌های هنر، به سازمان‌دهی، مسائل مبتلا به و البته محتوای این هنرها، در کنار هم توجه دارد.

نقاط قوت: شب‌های هنر برای برند شدن و تشخیص پیدا کردن تلاش کرده است همین‌طور که برای تبدیل شدن به مامنی جهت حضور و تبادل نظر هنرمندان. البته برای سنجش میزان موفقیت این تلاش‌ها باید هر شب و هر گروه برنامه‌ساز را جداگانه بررسی کرد، اما روشن است که نگاه شبکه و تیم برنامه‌سازان، نگاهی گفتگومانی بوده و در نتیجه بخشی از جامعه هنرمندان در شاخه‌های مختلف و مخاطبان‌شان را بیرون از دایره نگه داشته است. آیا تلویزیون به شکل بالقوه اساساً قادر است بستری فراگفتگومانی برای حضور همه طیف‌های هنرمندان باشد؟ هنوز کسی نمی‌داند، اما این هم روشن است که شبکه چهار تمایلی به ایجاد چنین بستری نداشته است. بنابراین با توجه به هدف‌گذاری شبکه می‌توان گفت که شب‌های هنر در طرح مسائل گفتگومانی در مخاطبان خود که لزوماً از آن گفتگومان نبوده‌اند، تاحدودی موفق بوده است.

زاویه

مجری: حبیب... رحیم‌پور ازغدی

اسم کامل برنامه «مجله تصویری علوم انسانی زاویه» است و اگر این طوری صدایش کنیم بهتر متوجه می‌شویم برای چه منظوری آغاز شده است. اگرچه زاویه فعلی، سیزدهمین فصل از برنامه‌ای است که اولین بار در سال ۹۱ با اجرای عبدا... صلواتی روی آنتن رفت، اما از آن زمان تاکنون در اهداف برنامه و سبک اجرای آن تغییر اساسی صورت نگرفته است چرا که مناظره دانشگاهیان در موضوعات علوم انسانی ناظر به نیازهای روز، همیشه مخاطب خود را دارد. زاویه در ترکیب مجری و دو تا چهار مهمان، يك موضوع مبتلا به جامعه را به بحث می‌گذارد و زنده بودن برنامه مهم‌ترین ویژگی آن است که سبب شده مناظره‌کنندگان از طیف‌های فکری و سیاسی مختلف با طیب خاطر در آن حضور یابند و بحث‌های داغی را پیش روی مخاطب بگذارند.

نقاط قوت: برنامه زاویه از دو زاویه، برنامه‌ای مهم و استراتژیک محسوب می‌شود. شاید در همه تلویزیون‌های دنیا هنوز قالبی جذاب‌تر از گفت‌وگوهای داغ و زنده میان افراد مختلف شکل نگرفته باشد. این خصوصیتی است که تلویزیون ما جز در بخش‌های خبری از ظرفیت آن بهره‌نبرده است. از سوی دیگر عامه مردم اغلب به این مساله توجه ندارند که مشکلات روزمره‌شان تا چه اندازه می‌تواند در اعماق فرهنگ و تاریخ کشور ریشه داشته باشد یا در کلاف پیچیده مسائل سیاسی و اجتماعی سر در گم شده باشد.

از این حیث زاویه منحصر به فرد است. این برنامه اولاً به شکلی دقیق و مناسب، ظرفیت‌های تضارب آرا را به نمایش می‌گذارد و ثانیاً حتی اگر موفق به یافتن راه حل مشکلات هم نشود دست‌کم با تلاش برای طرح مساله در افکار عمومی، توجه مخاطب را به سوبه‌های نادیدنی‌تر مشکلات جلب می‌کند. از همه مهم‌تر همان نام برنامه است. «علوم انسانی» بخش به حاشیه رانده شده فکر ایرانی امروز است و شاید زاویه بتواند تلاشی برای بازگرداندن آن به متن باشد.

برگ سبز خودرو سواری پیکان تیپ 1600i، مدل ۱۳۸۲، به رنگ سفید-روغنی، به شماره انتظامی ۱۱۱۵۸۲۷۳۹۷۶-۴۵ ق ۴۵-ایران ۱۵، شماره موتور ۰۰۸۲۴۶۳۱۷۰ به نام ام‌البتین وهابی یوسف آباد مفقود گردیده و فاقد اعتبار است.

مدرک تحصیلی کارشناسی مهندسی برق گرایش الکترونیک دانشگاه گیلان به شماره ۹۲۶-۱۲ با تاریخ صدور ۱۳۹۳/۱۱/۰۷ متعلق به سپیده رحمتی‌نیا فرزند محمد رسول مفقود گردیده و فاقد اعتبار است.

منصوره اتحادیه، کریم مجتهدی، ایران درودی، سیدحسین نصر و غلامرضا اعوانی برخی از نام‌های شناخته‌شده‌ای هستند که در شوکران حضور پیدا کرده‌اند. همین اسامی نشان می‌دهد که برنامه برخلاف سایر برنامه‌های شبکه چهار، وجه تخصصی ندارد و نمی‌خواهد داشته باشد

فایده‌یک

ویژه‌نامه رادیو و تلویزیون روزنامه جام جم
شنبه ۲۸ دی ۹۸ • شماره ۶۹۶

۵
مرور

شوکران

مجری: پیام فضلی‌نژاد

شوکران را هم جام جم تنها با تیم جدید شبکه چهار حاضر شد که سر بکشد! فصل اول این برنامه مرداد ۹۷ روی آنتن رفت و در آن قرار بود مجری برنامه، گفت‌وگوهایی چالشی را با اندیشمندان داخلی و خارجی به سمع و نظر مردم برساند. این برنامه برای اولین بار از چهره‌هایی دعوت می‌کرد که پس از انقلاب در گفتمان رسمی فرهنگی و سیاسی جامعه کم‌رنگ شده یا به اختیار خود کناره گرفته بودند. گلوله باران سؤالات متناوب مجری بسیاری از این چهره‌ها را که اغلب سنی از آنها گذشته بود، وادار به

موضعگیری‌های صریح می‌کرد. این رویه تا همین اواخر هم ادامه داشته است.

نقاط قوت: منصوره اتحادیه، کریم مجتهدی، ایران درودی، سیدحسین نصر، غلامرضا اعوانی برخی از نام‌های شناخته‌شده‌ای هستند که در شوکران حضور پیدا کرده‌اند. همین اسامی نشان می‌دهد که برنامه برخلاف سایر برنامه‌های شبکه چهار، وجه تخصصی ندارد و نمی‌خواهد داشته باشد.

شوکران از فلاسفه تا هنرمندان، از ریاضی‌دانان تا موسیقی‌دانان و از مسوولان تا دانشگاهیان را دعوت می‌کند و محورهای مشخصی را که اغلب به نقد نوشته‌ها و اندیشه خود آنان باز می‌گردد، با ایشان طرح می‌کند. البته شوکران تاکنون در دسرسازترین برنامه تلویزیون شبکه چهار بوده است. این اواخر گفت‌وگوی فضلی‌نژاد با عاملی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی به جدالی کشار انجامید و البته نهایتاً نیز برنامه ضبط شده روی آنتن نرفت.

چراغ مطالعه

مجری: کوروش علیانی

چراغ مطالعه از جمله جدیدترین برنامه‌های شبکه چهارم سیماست. برنامه‌ای که نور را دقیقاً روی صفحات کتاب‌های می‌اندازد تا از دریچه دوربین، محتوای آنها را به خانه‌های مردم ببرد. البته که چراغ مطالعه هم مثل سایر برنامه‌های شبکه، مشخصه گفت‌وگومحور بودن را داراست اما با این تفاوت

که درباره محتوای کتاب‌ها با نویسندگان‌شان حرف می‌زند و آنان را به چالش می‌کشد. اگر به عنوان مخاطب این برنامه، کتاب مورد بحث را خوانده باشید، یک گام از دیگران جلوتر هستید، اما اگر نخوانده باشید هم چراغ مطالعه خیال‌تان را راحت

می‌کند که وظیفه‌اش را به عنوان یک برنامه تلویزیونی مستقل به درستی انجام خواهد داد. محتوای کتاب‌ها در این برنامه به سبک دیگری عرضه می‌شوند؛ سبک چالش با نویسندگان‌شان.

نقاط قوت: ملاقات با نویسنده، همیشه ایده پرکشی برای کتابخوان‌ها بوده است و چراغ مطالعه روی این ایده سوار است. اما این مزیت نسبی را هم دارد که علاوه بر دعوت از نویسندگان کتاب‌ها و در معرض تماشا قرار دادن آنها، حضور آنان را به تشریفات نمی‌کاهد و چیزهایی را که احتمالاً خواننده کتاب‌ها دوست داشتند از نویسنده‌ها پرسند با آنان طرح کرده و حتی به بحث می‌کشاند. شکل اجرای پرانرژی و پر بار علیانی و زاویه دید گسترده او از جمله نکاتی است که نمی‌توان در قوت برنامه نادیده گرفت. به علاوه که موضوعات، کتاب‌ها و نویسندگان چراغ مطالعه، جایی در حفاصل علوم انسانی و کتاب‌های عامه‌پسند یا موضوعات روز می‌ایستند و از این طریق ارتباط ملموس و بهتری را با مخاطب برقرار می‌کنند.

پخش سخنرانی‌تد

مجری: مختلف

تد، مخفف معادل‌های انگلیسی عبارات فناوری، سرگرمی و طراحی است. سخنرانی‌هایی که دست‌کم ۳۵ سال از آغاز آنها می‌گذرد و شعار آن همیشه «ایده‌ها ارزش گسترش دارند» بوده است. در این سخنرانی‌ها از صاحبان ایده‌ها، کارآفرینان، اندیشمندان، مهندسان، هنرمندان و به طور کلی همه کسانی که حرفی برای گفتن دارند، دعوت می‌شود تا ایده‌ها و ذهنیت‌ها و تجربه‌هایشان را با مخاطبان حاضر در استودیو و طبعاً مخاطبان برنامه در میان بگذارند.

نقاط قوت: فرهنگ ما ایرانی‌ها با فرمت سخنرانی عجین شده است و ما واقعا آن را دوست می‌داریم. تد، قالبی نوین از همین فرمت فرهنگ‌آشنای ماست که در آن نخبگان هر موضوعی در آن به بیان تجربیات و دانسته‌های خود از موضوع مربوطه می‌پردازند. جای خالی تد، در تلویزیون وقتی بیشتر احساس می‌شد که قطعاتی از این سخنرانی‌ها بارها و بارها در شبکه‌های اجتماعی که الزاماً مخاطب محتواهای نخبگانی هم ندارد، دست به دست می‌شد و مطالب ارزشمندی را به گوش مخاطب می‌رساند. شبکه چهار این خلأ را جبران کرد و با دوبله این سخنرانی‌ها، دسترسی به این محتواها را آسان کرد. خصوصاً که این برنامه‌های کم‌خرج و پرفایده، برای استفاده کوتاه کوتاه و بریده و عرضه مطالب به مخاطب هدف به راحتی روی آنتن قابل ارائه هستند.

راهنمای مسافران کهکشان

مجری: اسماعیل باستانی

شاید بتوان این برنامه را دنباله معنوی برنامه «آسمان شب» دانست. تنها برنامه تلویزیونی ما که به حوزه جذاب و پرمخاطب نجوم می‌پردازد و به قول تهیه‌کننده‌اش، مریم نیکانلو قرار است

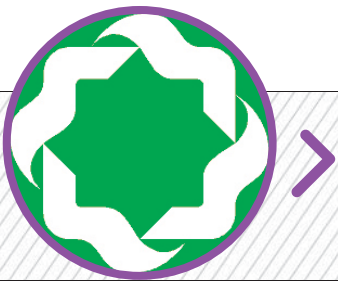

«یک دایره‌المعارف فضا و نجوم باشد». گفت‌وگو با کارشناسان، سفر به رصدخانه‌های کشور و بخش‌های متعددی که بخش‌های مختلفی از علم جهان آسمان‌ها را معرفی می‌کنند، قطعات مختلف این برنامه تلویزیونی هستند. راهنمای مسافران کهکشان از تیرماه امسال روی آنتن رفت و

جمعه هر هفته ساعت ۲۳ از شبکه چهار پخش می‌شود.

نقاط قوت: پلاتوهایی که برای برنامه نوشته می‌شوند اغلب مهم‌ترین سهم را در جلب مخاطب برای دنبال کردن برنامه دارند. ظاهرش این است که مجری جلوی یک پرده سبز که حالا با تصاویری از کهکشان‌ها و سیارات جایگزین شده ایستاده است و راحت‌ترین کار یعنی خواندن متن را انجام می‌دهد اما کشش متون آن قدر هست که مخاطب را برای لحظاتی از تغییر دادن کانال منصرف کند.

حضور مهمانان نوجوان و جوان در استودیو و سؤال پرسیدن و پاسخ گرفتن‌شان از کارشناس هم ایده نویی است که لااقل در شبکه چهارم سیما تنها در این برنامه پیاده و اجرا می‌شود. با وجود این که حرارت و انرژی چندان در اجراها دیده نمی‌شود و ریتم برنامه کمی کند است، اما کنترل حجم ارائه اطلاعات به مخاطب عام در یک موضوع تخصصی - علمی باعث شده که دوز جذابیت و نگاه تخصصی تا حدود قابل قبولی متعادل شده باشد.

افزایش مخاطب این شبکه در دو سال اخیر و برنامه‌های جذابی که از این شبکه پخش می‌شوند، احتمال این خطر را به وجود می‌آورند که شبکه فرهیختگان برای جذب مخاطب بیشتر فرم و محتوای خاص خودش را اجرا کند و به جای جذب مخاطب خاص خودش سراغ جذب عموم مردم برود

مسئله خطرناک این ریسک‌ها به تعداد بالای آزمون و خطاهایی برمی‌گردد که شبکه و برنامه‌سازان انجام می‌دهند. گاهی این آزمون و خطاها نتایج خوبی دارد اما در بعضی مثال‌های دیگر که محتوای تولید شده با شکست مواجه می‌شود این سوال را برای ما پیش آورد که آیا واقعا آنتن تلویزیون محلی برای آزمون و خطاست؟ چرا قبل از تصمیم‌گیری یا تولید محتوا برنامه‌ریزی بیشتری انجام نشده یا محتوا با کیفیت مطلوب تولید نشده که حالا به عنوان شکست‌های شبکه ثبت شود. برای مثال ویژه برنامه سال تحویل شبکه چهار در سال ۹۸ را به خاطر بیاورید. برنامه‌ای ساده با حضور سعدی، حافظ و دیگر ادیبان کشور! حضور چنین افرادی در وهله اول جذاب به نظر می‌رسد اما به لحاظ نوع پرداخت و اجرای این ایده برنامه به سمت و سویی پیش رفت که تا چند روز موضوع شوخی‌های شبکه‌های اجتماعی باشد.

توان بالا و بهره‌وری پایین

از جمله اتفاقات خوب شبکه چهارم سیما در سال اخیر استفاده از پیشکسوت‌های خوشنام مانند ساعد باقری بود. باقری بعد از سال‌ها دوری از اجرا برای برنامه سحوری به تلویزیون بازگشت. سحوری برنامه سحرگاهی شبکه فرهیختگان در ماه رمضان بود که از قضا به خاطر حضور ساعد باقری با استقبال نسبی هم مواجه شد، اما متأسفانه آن‌طور که باید و شاید از ظرفیت‌های این استاد برجسته استفاده نشد و برنامه در نگاه کلی جذاب نبود. البته شاید این نبود جذابیت معلول سال‌ها دوری ساعد باقری از اجرا باشد اما در مجموع و با توجه به سوابق امیرقلمچی، تهیه‌کننده سحوری و ساعد باقری تصور می‌شود توان بالاتری برای ساخت یک برنامه با کیفیت داشته باشند. در واقع این خطر وجود دارد که این شبکه سراغ پیشکسوت‌های دیگری نیز برود، اما خروجی استفاده از آنها به قدر کافی مطلوب نباشد.

آدم‌های قدیمی و جدید

کورش علیانی، پژوهشگر و نویسنده نام‌آشنای اهالی فرهنگ در دوره جدید شبکه چهار ابتدا به عنوان کارشناس و سپس به عنوان مجری وارد شبکه چهار شد. علیانی سواد بالایی دارد، در اجرا موفق است و به خاطر سوابق روزنامه‌نگاری‌اش گفت‌وگوهای خوبی می‌گیرد، اما همین ویژگی‌هایش باعث شده جزو چهره‌های ثابت و پرتکرار شبکه چهار شود. او در یک بازه کوتاه کارشناس ثابت برنامه شب روایت، مجری جان جهان، مجری چراغ مطالعه بوده است. برای مثال همین هفته اخیر علاوه بر برنامه چراغ مطالعه که مجری آن است به عنوان کارشناس رسانه در شب روایت نیز حاضر شد. فارغ از توانایی‌های مهم کورش علیانی به نظر نمی‌رسد که او تنها گزینه شبکه چهار برای برنامه‌ها باشد. پس چه بهتر که در ادامه شاهد بروز علیانی‌های جدید در شبکه چهار باشیم.

بررسی آن سوی دیگر سیاست‌های شبکه ۴ و چالش‌های پیش روی این شبکه

خطر سقوط از آنسوی بام

همان‌طور که گفته شد شبکه چهار در دو سال اخیر با مدیرجوانش یعنی مسعود معینی‌پور توانسته جایگاه خوبی در میان مخاطبان خودش پیدا کند و به اصطلاح ری‌برند شود. این اتفاق به واسطه سیاست‌های تیم مدیریتی شبکه و برنامه‌سازهای آن رخ داده است، اما همه این خوبی‌ها روی دیگری دارد که ممکن است چالش‌برانگیز باشد و این دستاوردها را از بین ببرد. در این گزارش به چالش‌های جدی سیاست‌های جدید شبکه چهار می‌پردازیم و در واقع آن سوی دیگر این موفقیت‌ها را بررسی می‌کنیم.

خطر ریزش فرهیختگان

شبکه چهار سیما، شبکه‌ای با مخاطبان خاص بوده و به همین دلیل به شبکه فرهیختگان معروف شده است.

افزایش مخاطب این شبکه در دو سال اخیر و برنامه‌های جذابی که از این شبکه پخش می‌شوند، احتمال این خطر را به وجود می‌آورد که شبکه فرهیختگان برای جذب مخاطب بیشتر فرم و محتوای خاص خودش را اجرا کند و به جای جذب مخاطب خاص خود سراغ جذب عموم مردم برود. اگر این اتفاق رخ دهد به این معناست که مدیران این شبکه در تله مخاطب افتاده و رسالت‌شان را به کلی فراموش کرده‌اند. البته در حال حاضر چنین شرایطی به وجود نیامده و برنامه‌های ساخته شده در دو سال اخیر با محوریت مأموریت اصلی شبکه تولید شده‌اند و صرفاً بهبود کیفیت داشته‌اند، اما ادامه روند جذب مخاطب و تلاش برای دیده شدن هر چه بیشتر ممکن است چنین مشکلی را برای شبکه فرهیختگان ایجاد کند.

جرات یا حقیقت

از جمله ویژگی‌های مدیران و برنامه‌سازان جوان، شجاعت و حرارت برای تولید برنامه‌های سنت‌شکنانه است. یکی از مزیت‌های شبکه چهار در مقطع فعلی همین شجاعت در برنامه‌سازی و استفاده از مهمان‌های خاص است، اما همین جسارت ستودنی تا این لحظه چند قربانی داشته و باعث شده دو قسمت چالش‌برانگیز و مهم از برنامه شوکران پخش نشود. به نظر می‌رسد با ایجاد هماهنگی‌های بیشتر می‌شد از چنین اتفاقی جلوگیری کرد. البته چنین فشارهایی از خارج از

نوکه اومد به بازار

جایگزینی برنامه‌های مطرح قدیم شبکه با برنامه‌های جدید امری است که باید در نهایت دقت و لطافت صورت بگیرد. شبکه چهار در بعضی موارد به خوبی از این گردنه عبور کرده اما در بعضی مثال‌ها هنوز نقصان دارد. به طور خاص تولید برنامه آسمان شب که بیش از ۱۵ سال به شکل مدام از تلویزیون پخش می‌شد، در سال ۹۶ متوقف شد. البته تیم تولید این برنامه به شبکه هفت رفت و برنامه موفق موتور جست‌وجو را تولید کرد، اما شبکه چهار یکی از برندهای خاص و جذاب خودش را از دست داد و به نظر می‌رسد تا این لحظه نتوانسته با برنامه راهنمای مسافران کهکشانی جای خالی آسمان شب را پر کند.

آزمون و خطا

استفاده از برنامه‌سازهای جدید و جوان یکی از مزیت‌های شبکه چهار در دو سال اخیر بوده است. برنامه‌سازهایی خلاق که برای رسیدن به محتوای مطلوب‌شان ریسک‌های مختلفی می‌کنند.

حبیب رحیم پور: آزادی بیان و نوع نگاه‌ها می‌تواند در شبکه‌های متفاوت صداوسیما يك اندازه نباشد؛ ما کار کردی که برای شبکه چهار در نظر می‌گیریم و بیننده‌ای که پای شبکه چهار می‌نشیند با بیننده شبکه يك متفاوت است و فکر می‌کنم، می‌شود آزادی و ممیزی را در شبکه‌های مختلف یکسان ببینیم

فضای عمومی پخش شد، کم نداشتیم و می‌توان به مهدی نصیری و سپهر قاضی‌نوری هم در این میان اشاره کرد؛ اما با تفاوتی، برنامه دکتر ماهرزاده سروصدای بیشتری کرد و دلیل آن هم این بود که این برنامه جهتگیری‌های سیاسی پیدا کرد در حالی که ما به دنبال انگیزه‌های سیاسی نیستیم و انگیزه‌های برنامه را در میدان علوم انسانی تعریف می‌کنیم نه در میدان سیاست. در فضای مجازی خوانش‌هایی که از برنامه خانم ماهرزاده شد، جهتگیری‌های سیاسی را به همراه داشت و ما در این قسمت برنامه به يك مساله عمومی به نام عدالت آموزشی پرداختیم و دلیل این که افراد زیادی به آن واکنش نشان دادند هم این بود که مساله به درستی انتخاب شده بود. درباره دلیل انتخاب دکتر ماهرزاده هم سه دلیل داشتیم. این که او از استادان رشته علوم تربیتی هیات علمی دانشگاه الزهراء، عضو شورای عالی آموزش و پرورش و جزو ایده‌پردازان و راه‌اندازان مدارس غیردولتی است و انتخاب او وجه کاملاً کارشناسی داشت و بهترین گزینه برای این برنامه بود.

معمولا پس از شکل‌گیری چالش‌هایی مانند

حضور دکتر ماهرزاده، مدیران تلویزیون به برنامه‌ها

توصیه می‌کنند که کمی دست به عصا تر حرکت کنند،

به شما هم این توصیه‌ها شد؟

روند کلی زاویه در تمام این سال‌ها به نحوی بوده که با هر مدیر و سردبیری کمابیش در این وضعیت کلی سپری شده است؛ در دوره ما هم از این وضعیت کلی دور نیست. باید اشاره کنم که اگر پشتیبانی‌های مدیران شبکه نبود، برای این برنامه امکاناتی فراهم نمی‌شد، اما به دلیل فضای ساختاری سازمان صداوسیما، عرفی که در سازمان صداوسیما شکل گرفته است و همچنین فضای کلی کشور، فضا برای برنامه‌ای مانند زاویه تنگ‌تر می‌شود. ما نگاهی به برنامه‌سازی اندیشه‌ای داریم و لازمه ایده را آزادی بیان می‌بینیم. آزادی و ممیزی در شبکه‌های مختلف سیما یکسان نباشد.

برای روی آنتن بردن برنامه‌ای مانند زاویه با

محوریت علوم انسانی، از طرف صداوسیما با چه

چالش‌هایی روبه‌رو هستید؟

فکر می‌کنم که آزادی بیان و نوع نگاه‌ها می‌تواند در شبکه‌های متفاوت صداوسیما يك اندازه نباشد؛ کار کردی که برای شبکه چهار در نظر می‌گیریم و بیننده‌ای که پای شبکه چهار می‌نشیند با بیننده شبکه يك متفاوت است و فکر می‌کنم، می‌شود آزادی و ممیزی را در شبکه‌های مختلف یکسان ببینیم.

ادامه در صفحه ۸

گفت‌وگو با حبیب ازغدی سردبیر و مجری برنامه چالشی «زاویه»

آزادی بیان شرط ایده «زاویه» است

حبیب رحیم‌پور ازغدی مجری و سردبیر فصل‌های اخیر برنامه زاویه است. برنامه‌ای که در سال‌های گذشته جزء مهم‌ترین برنامه‌های شبکه چهار به حساب می‌آمده اما با حضور تیم جدید جانی تازه یافته و مخاطبان زیادی را به خود جذب کرده است. پرداختن به موضوعات روز، صراحت و شجاعت ویژگی‌های برنامه زاویه هستند. همین چند هفته قبل بود که صحبت‌های خانم ماهرزاده در زاویه مثل بمب صدا کرد و نشان داد این برنامه در شبکه چهار چه پتانسیلی برای دیده شدن دارند. به سراغ سردبیر و مجری این برنامه رفتیم تا با او در مورد زاویه صحبت کنیم.

زهرا دم‌آبادی
خبرنگار

در ابتدا از چگونگی حضور خود در برنامه «زاویه» بگویید.

در حال حاضر سیزدهمین دوره برنامه در حال سپری شدن است و من از فصل یازدهم با این برنامه همکاری داشتم. در فصل ۱۱ و ۱۲ من عضو شورای سردبیری، مجری و کارشناس برنامه بودم؛ اما فصل سیزدهم سردبیر، مجری و کارشناس برنامه شدم. این روند همکاری من با برنامه «زاویه» از تیر ۹۷ بود.

چه تغییراتی در فصل جدید برنامه ایجاد کردید تا با فصل‌های گذشته متفاوت باشد؟

شاید اصلی‌ترین عنصری که به آن فکر می‌کردیم، این بود که چگونه با تغییر زاویه، این برنامه هویت اصلی خودش را حفظ کند، اما بیننده با يك برنامه متفاوت روبه‌رو شود که این معمای پیچیده‌ای بود. زاویه، برنامه پرسابقه و پربیننده شبکه چهار است و چیزی نزدیک به هشت سال سابقه دارد و شکل و شمایل ویژه‌ای از برنامه‌سازی را در حافظه بصری بیننده صداوسیما به ثبت رسانده و انتظار بیننده را نیز با خود شکل داده است. اولین کار ما این بود

بومی‌سازی، کاربردی‌سازی و روزآمدسازی که این اصول را مرور کردیم و در نهایت مساله مهندسی نهاد را هم به آن اضافه کردیم. مساله به درستی انتخاب شده بود

پیروسؤال قبلی، این نکته قابل ذکر است که برنامه شما نسبت به سال‌های گذشته، از يك برنامه خنثی به برنامه‌ای تبدیل شده است که تا مدت‌ها همه درباره مهمان جنجالی آن خانم ماهرزاده صحبت می‌کردند. بازخوردها و جنجال‌های این برنامه جزو اتفاقات پیش‌بینی شده بود یا برای آن برنامه‌ریزی داشتید؟

ما در فصل سیزدهم مهمان‌هایی که صدای آنها در

که در عین به‌روزرسانی، نباید می‌گذاشتیم زاویه از روندهای کلی خود بیرون بیاید. ما باید زاویه متفاوتی می‌ساختیم که سیاست‌های چهارگانه شورای تحول و ارتقای علوم انسانی برای علوم انسانی در نظر گرفته بود که این چهار اصل به این شرح بود: اسلامی‌سازی،

تولیدکننده ی فیلم پلی اتیلن و لفاف های پلیمری انعطاف پذیر

info@payapolymer.com

www.payapolymer.com

@payaplasticpolymer

۰۲۱ ۷۱۱۵۶

۰۲۱ ۲۲۰۵۱۴۱۲

خیابان ولیعصر ، بالاتر از پارک وی ، جنب کوچه کامران، پلاک ۲۹۴۳، ساختمان روشن، طبقه هشتم

پایا
گروه صنعتی

بازگشت استاد ساعد باقری به تلویزیون، نمونه درخشانی از بیان معارف را رقم زد. باقری، نخست در جایگاه کارشناس متون ادبی، گزینشی دقیق و شایسته از میان مجموعه کتاب ها و رساله ها فراهم آورده بود و سپس به عنوان يك مجری، این نوشته ها را با بیانی مناسب با بینندگان به اشتراك می گذاشت.

ادامه از صفحه ۷

به نظر من شبکه چهار می تواند آزادترین شبکه بین شبکه های مختلف صداوسیما باشد. آزادی بیان فرصت است و تهدید نیست و به نظر من برای جمهوری اسلامی فرصت های آن از تهدیدهایش بیشتر است و ما باید از این ترس نهادینه شده که در عرف سازمان صداوسیما وجود دارد، رد شویم. گفت وگو، پرسشگری و علوم انسانی امر ترسناکی نیست و باید از این ترس نهادینه شده رها شویم. ما در هر برنامه برای دعوت با اساتید مختلفی تماس می گیریم که عده ای از آنها قبول نمی کنند و به نظر من مشکل اینجاست که باید فضا را نسبت به گفت وگوهای علوم انسانی در نهادهای علمی و رسانه ای کشور بالاتر ببریم.

باتوجه به این که این برنامه در شبکه چهار روی آنتن می رود، پیش بینی می کردید که این میزان اثرگذار بوده و مخاطب را جذب خود کند؟

هر برنامه ای فراز و فرودهایی دارد، من با این ایده که ما گمان می کنیم برنامه های علمی و فکری مخاطبی ندارد و باید برای جذابیت آن به ایده های

سرگرمی سازی دست بزنیم همراه نیستیم، اما اگر پرسش های بیننده را نادیده بگیریم و به رسمیت بشناسیم، او هم شما را به رسمیت می شناسد و مخاطب برنامه شما می شود و لازم است نیاز او را پاسخ دهیم.

در طول این مدت با تعداد زیادی از استادان جلوی دوربین نشستم و به من اثبات شده که اگر بتوانید ضوابط حرفه ای کار را رعایت کنید و نشان دهیم که ایده ای برای این برنامه داریم و به مسائل مربوط به علوم انسانی واقفیم، بخش قابل توجهی از استادان و شبکه های دانشگاهی به شما رو می کنند و به آن اهمیت می دهند.

در نهایت اگر ما پرسش بیننده و ایده استاد دانشگاه یا اندیشمند را نشنیده بگیریم، بدون شك برنامه مخاطب خودش را خواهد داشت.

در پایان نکته ای درباره برنامه زاویه یا ناگفته قابل ذکری از این برنامه هست که بگویید؟

اصلی ترین ایده ما در برنامه زاویه این است که بتوانیم مناسبات و رفت و برگشت بین نهاد علم و جامعه را بهبود ببخشیم.

فرآیندی که می تواند به این رفت و برگشت

عکس: مهر

و دولت درگیر آن است را صورت بندی و شناسایی کنیم و با زبان گویایی پیش روی نهاد علم قرار دهیم تا درباره آن سخنی گفته شود، حتی اگر این تحلیل ها و سخنان به طور کامل درست نباشند، با این کار منظره ای را ایجاد کنیم که مباحث مرور شود تا به ایده های بهتری دست پیدا کنیم.

کمک کند، رسانه است که واسطه ای بین نهاد علم، نهاد سیاست و فضای عمومی جامعه است.

مردم، دولت و علم را رسانه می تواند به هم وصل کند و اصلی ترین کاری که می توانیم بکنیم این است که پرسش ها و مساله هایی که مردم دارند

دیدگاه

جای خالی رصد آسمان

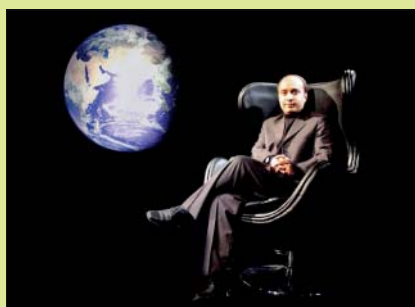
شاید تا چند سال پیش شبکه چهار برای دیده شدن در میان تعداد زیاد شبکه های تلویزیونی چندان تلاش و تقلای خاصی از خود نشان نمی داد و بر این باور بود که این شبکه با توجه به نوع تولیداتی که دارد مخاطب های خاصی را به سمت خود می کشاند. این در حالی بود که به نظر می رسید این اعتقاد مدیران شبکه نه به خاطر جذب مخاطب خاص که به دلیل نبود انگیزه برای افزایش مخاطب بوده است.

چون در هر صورت در همان سال هایی که شاید شبکه چهار تنها به عنوان يك شبکه كم مخاطب شناخته می شد و حتی از شوخی های طننازانه فضای مجازی نیز در امان نمانده بود يك برنامه توانست به شبکه چهار رونقی بدهد که شاید تا قبل از آن چنین رونقی را تجربه نکرده بود که بتواند برنامه ای در این شبکه بسیاری را مجاب کند در ساعتی مشخص کنترل تلویزیون را در دست بگیرند و شبکه چهار را برای دیدن يك برنامه انتخاب کنند.

علم نجوم شاید به نظر علمی با فهم سخت به نظر برسد که بسیاری نتوانند با آن ارتباط برقرار کنند، اما برنامه «آسمان شب» نشان داد که بسیاری از مخاطبان عادی دوست دارند ساعاتی از روز را به آسمان نگاه کنند و همچنان برایشان آنچه در آسمان وجود دارد جذاب است و آنقدرها هم برای فهم آن نیاز نیست تا تخصص و مهارت خاصی داشت کافی است بتوان با زبان عامیانه آنچه در آسمان می گذرد را روایت کرد.

آسمان شب، برنامه تلویزیونی بود که شاید تصور بر این می رفت برای دیده شدن لازم است تا پخش آن به شبکه های دیگری به جز شبکه چهار محول شود. اما دیدیم که برادران دوقلوی صفاریان پور توانستند موضوع نجوم را آنقدر جذاب و دیدنی به نمایش بگذارند که ماندگاری این برنامه با برنامه تلویزیونی ۹۰ قابل رقابت باشد. به طوری که آسمان شب از سال ۸۰ تا ۹۵ به طور مستمر پخش شد و هر فصل تازه آن با جذابیتی بیشتر از فصل قبل خودنمایی کرد.

برای همین هم با وجود آن که مدیران جوان تازه بر سر کار آمده شبکه چهار تلاش شان بر این

است تا با پخش برنامه های جذاب به میزان مخاطب های این شبکه اضافه کنند، اما در هر صورت خلأ نبود این برنامه در این شبکه بسیار به چشم می آید. به گونه ای که شاید بتوان گفت تاکنون هیچ برنامه ای نتوانسته است به اندازه برنامه آسمان شب برادران صفاریان پور تماشاگر را پای برنامه های شبکه چهار بنشانند.

آزاده باقری
روزنامه نگار

نگاه

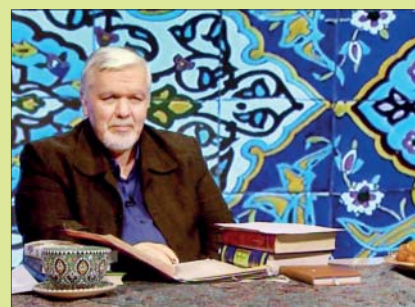
بازگشت بزرگان

برنامه سازی در تلویزیون، مانند بسیاری از حوزه های دیگر، از اقلیتی خلاق و نوآور و اکثریتی کلیشه ای و مبتلا به روزمرگی تشکیل شده است. در این میان، سختی تولید برنامه های معارفی، به دلیل پیچیدگی ها و ظرافت های خاصی که طلب می کنند، مضاعف می شود. چند کلیشه عمومی در این حوزه برنامه سازی در سال های اخیر وجود داشته و دارد.

یکی منبر رفتن کارشناس دینی برای مجری است. مجری مأخوذ به حیایی در برابر يك روحانی می نشیند و گوش جان به صحبت ها می دهد. بر اساس يك قرار نانوشته میان مخاطب و تلویزیون، هیچ سؤال ویژه ای هم قرار نیست مطرح شود. در فرم کلیشه ای دیگری، برنامه های معارفی، استودیویی مشرف به اماکن مقدس تدارک می بینند و مجری گاه و بی گاه به گنبد و گلدسته پشت سر اشاره می کند. در مورد برنامه های سحرگاہی هم مرور دل نوشته های پرطمطراق و بعضا کم عمق مجریان، تبدیل به فرم تکراری رسانه شده است.

در چنین وضعیتی ساخت برنامه ای که به نشر معارف دینی اهتمام داشته باشد اما در چنبره کلیشه ها گرفتار نیاید، کار بسیار سختی است. اما تجربه استاد ساعد باقری در برنامه سحرگاہی ماه مبارك رمضان نشان داد همچنان می شود با تمسك به ریشه ها و مبتنی بر اصول، کارهایی بدیع انجام داد. سحوری، بهانه بازگشت شاعر سرود ملی ایران به آنتن شد. لحن شیوا و کلام سدید استاد باقری حال خوشی برای سحرهای ماه مبارك فراهم می آورد. در این میان تاثیر تهیه کننده پرتلاشی مانند امیر قمیشی را نباید از چشم دور داشت. این همکاری ثمربخش در ماه محرم و در قالب برنامه سرگذشت هم ادامه پیدا کرد و آنجا هم جلوه تازه ای از معارف سیدالشهدا برای بینندگان بیان شد.

بازگشت استاد ساعد باقری به تلویزیون، نمونه درخشانی از بیان معارف را رقم زد. باقری، نخست در جایگاه کارشناس متون ادبی، گزینشی دقیق و شایسته از میان مجموعه کتاب ها و رساله ها فراهم آورده بود و سپس به عنوان يك مجری، این نوشته ها را با بیانی مناسب با بینندگان به اشتراك می گذاشت.

هم عاملیت کارشناس - مجری تامین می شد و هم از ارائه گفته های سطحی و دل نوشته های شخصی و شطحیات پرهیز به عمل می آمد.

همان طور که در ابتدا هم گفتم، برنامه سازی خلاقانه برای تلویزیون، کار دشواری است. باید به شبکه چهار و مدیرانش بابت تولید چنین برنامه هایی دستمیز داد گفت.